

Stoljeće proslave Velike Gospe u Chicagu

U utorak 15. kolovoza, po stoti put prošla je hrvatska procesija ulicama Chicaga slaveći Veliku Gospu. Deset velikih orkestara limene glazbe, njih preko tri stotine članova, nakon sviranja hrvatske i američke himne, nastavili su u procesiji svirati poznate pjesme posvećene Gospi. Sedamnaest svečano ukrašenih kola za procesije (floats), kako je to u Americi običaj za ovakve prigode, puna mladih i malo starijih u hrvatskih narodnim nošnjama, slijedila su glazbenike. Mnoštvo hrvatskih i američkih zastava, barjaka s imenima hrvatskih društava koje su u rukama ponosno nosili njihovi članovi, te predstavnici grada i države Illinois, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u SAD-u Marijan Gugić, veleposlanica Republike Hrvatske Marica Matković, Bosne i Hercegovine Filomena Nikolić, a za njima poslužitelji kod oltara, pomoćni biskup iz Chicaga Francis Kane, 14 svećenika, franjevački bogoslovi iz domovine, časne sestre franjevke i dominikanke, uz molitvu krunice pratili su sliku Gospe Sinjske, predvođeni veliko mnoštvo hodočasnika.

Procesija je pošla od župne crkve sv. Jeronima, učinila put oko tri kilometra i vratila se u crkvu. Nakon procesije, u crkvi sv. Jeronima slavljena je svečana sveta misa koju je predvodio Sinjanin, fra Luka dr. Tomašević, profesor Moralne teologije na Splitskom sveučilištu.

Posebnost ovogodišnje procesije bili su Sinjski alkari i alkarski momci, na čelu s ovogodišnjim pobjednikom Sinjske alke, Antom Poljakom i pobjednikom bare, Jakovom Jerkanom, koji su pratili sliku Gospe Sinjske.

Od Društva do Hrvatske župe

A sve je to počelo s osnutkom «Dalmatinskog obiteljskog društva Gospe Sinjske», godine 1906. u Chicagu, dok još nije bilo Hrvatske župe sv. Jeronima. U to vrijeme, u Bridgeportu, dijelu Chicaga, živjelo je oko pet tisuća Hrvata. Namjera Društva je bila omogućiti pomoć obiteljima u potrebi, te održavati društvene i kulturne veze.

Društvo je okupljalo većinom ljude iz Dalmacije koji su naseljavali ovaj dio grada, a došli su iz Sinja, Poljica, Kaštela, Splita, Imotskog, Dubrovnika, Šolte, Brača, Hvara i drugih mjesta. Društvo je dobilo ime po Gospi Sinjskoj čije svetište je daleko najpoznatije u Dalmaciji, a slika Gospe bliska ljudima.

Godine 1907. nabavljena je prva crkvena zastava Gospe Sinjske koju su Hrvati onda koristili na svim svojim slavljinama. Plaćena je velikom cijenom toga vremena, sedamdeset i pet dolara. Sveta misa za Hrvate povremeno je slavljena u to vrijeme u češkoj crkvi sv. Ivana Nepomuka.

Godine 1910. u Društvo su ušle 543 obitelji podrijetlom iz Dalmacije. Tako su postali najveće hrvatsko društvo u srednjem dijelu Amerike ili Midwestu. Budući da su članovi ovoga Društva bili štovatelji Gospe i dobri katolici, sve više je dolazila do izražaja potreba za svojom vlastitom crkvom i župom, koja je osnovana godine 1912. Nazvali su je Hrvatska župa sv. Jeronima. Nekadašnja luteranska crkva na 25. ulici i Wentworth aveniji postala je dom i kutak stare domovine Hrvatima toga dijela Chicaga. To joj je i danas ime, iako se preselila godine 1922. u drugu luteransku crkvu na 28. ulici i Princeton aveniji.

Slika Gospe Sinjske

Svojoj novoj župnoj crkvi braća Bradarić su godine 1912. iz Sinja donijeli i darovali kopiju slike Gospe Sinjske, koja se od tada na Veliku Gospu uvijek nosi u procesiji. Kad nije u procesiji, onda je povrh sporednog oltara u crkvi koji je od tada posvećen Gospi Sinjskoj.

Vjernost Gospi unatoč poteškoćama

U početnim godinama proslave Velike Gospe, sudionici su gotovo isključivo bili članovi Društva Gospe Sinjske. Ali nakon nekoliko godina pridružuju se i ostala hrvatska društva: Sveti Nikola-Otok Šolta, Dalmatinska bratska sloga, Gospa od Karmela i Dalmatinsko obiteljsko društvo. Procesija na Veliku Gospu sa slikom Gospe Sinjske sve je više rasla.

Pobožnost Hrvata prema Gospi je snažna posvuda, kako u Domovini tako i po svijetu, stoga je razumljivo što je Hrvatima Chicaga 15. kolovoza bio tako drag i važan dan. U tom kontekstu možemo razumjeti njihov stav da je na taj dan odlazak na posao smatran gotovo svetogrđem i antihrvatstvom. Mnogi pojedinci i obitelji u početnim godinama znali su mnogo trpjeti zbog toga što nisu odlazili na posao taj dan, jer je često teško bilo naći posao, a k tome doseljenici su prečesto bili iskorištavani i izrabljivani. Ali, unatoč svemu i uz bilo koju cijenu, velika većina nije odlazila na posao taj dan. Stoga nije iznenađujuće, imajući u vidu ta vremena i narav ljudi, da je proslavu Velike Gospe, koja ima značenje Hrvatskog dana u Chicagu, grad priznao kao najstariji festival grada Chicaga koji se neprekidno, kroz stotinu godina održava na istim prostorima i na isti dan, 15. kolovoza, dok su svi ostali festivali, procesije i slavlja u gradu Chicagu pomaknuti na najbliži vikend. Župljani su čvrsti u uvjerenju da, dokle god ovaj dan bude u prvom redu slavlje Marije, Majke Kristove, on će se slaviti 15. kolovoza.

Hrvatska fešta

Slijedeći stare hrvatske običaje, nakon procesije Velike Gospe i misnog slavlja, uvijek je slijedila fešta, zajedništvo oko istoga stola u tradicionalnoj hrvatskoj gozbi. Pečena janjetina postala je prepoznatljivi znak hrvatske fešte. Pedesetih godina prošloga stoljeća peklo se preko stotinu janjaca. Ljudi su dolazili s raznih strana, čekali u redu satima da bi dobili svoj dio, a čestiti i dobri radnici-župljani provodili su čitavu noć i dan pekući janjce kako bi sve bilo gotovo do osam ujutro na dan Velike Gospe. To čine i danas na gotovo isti način.

Kao i prije tako i danas, miris kolača, pečenja i hrvatskih specijaliteta, onima koji dobro ne znaju put pomaže otkriti gdje se to u Chicagu slavi Hrvatski dan.

Nezaboravna godina 1954.

Godine 1954. okupilo se najveće mnoštvo na proslavi Velike Gospe. Godinu 1954. Papa je bio proglasio Marijinom Godinom. Budući da je Velika Gospa slavljena u Chicagu tradicionalno vrlo svečano, Hrvati Midwesta i šire okolice odlučili su doći na hodočašće u Chicago. Došli su hodočasnici i društva iz desetak hrvatskih župa, iz Pennsilvanije, Illinois, Missourija i Wisconsin. Održan je Marijanski kongres, a misno slavlje je predvodio nadbiskup Chicaga, Samuel kardinal Stritch. Kardinal je govorio o dubokoj ljubavi i pobožnosti Hrvata prema Mariji i njihovoj ustrajnosti u slavljenju Velike Gospe u Chicagu.

Bilo je godina kada su proslave bile brojčano slabije ili veće, ali početkom sedamdesetih godina prošloga stoljeća došao je novi val Hrvata u Chicago, te je i proslava Velike Gospe dobila novi zamah. Uspon je prepoznatljiv iz godine u godinu.

I sada, skoro svake godine, na proslavi se okupe prijatelji Velike Gospe kod sv. Jeronima, od prve do pete generacije, iz desetak američkih država. Neki, poput obitelji Valerije Babić, pješače preko dvadeset kilometara, unatoč velikom prometu i nedaćama na koje se obično nailazi u ovom velegradu.

Stogodišnjici u čast

Prigodom utemeljenja «Dalmatinskog obiteljskog društva Gospe Sinjske» godine 1906. išli su predstavnici Društva u Sinj na susret s gradskim ocima grada Sinja i sinjskim fratrima. O tome svjedoči slika s toga susreta koja zauzima značajno mjesto u sinjskom franjevačkom samostanu.

Sto godina kasnije, Sinjani uzvratit će posjet svojim dolaskom u Chicago. Dušobrižnici Hrvatske župe sv. Jeronima, župnik fra Jozo Grbeš i župni vikar fra Ivan Strmečki, sa suradnicima Odbora, pored svih drugih priprema i obveza, pobrinuli su se da se probrano društvo iz Sinja nađe na ovoj proslavi u Chicagu. Došla su četvorica alkara: alajčauš Tonči Bešlić, barjaktar Boško Vladović, Jakov Jerkan i Ante Poljak, te alkarski momci: Draško Talaja, Petar Domazet, Davor Jenjić i Ivan Vučić.

Pobjednik alke Ante Poljak i bare Jakov Jerkan bili su rezervirali put u Chicago prije natjecanja u Sinju. Put u Chicago postade razlog više za njegovu osobnu radost i mnogih u Chicagu koji vole Sinjsku alku.

Ostali ugledni gosti iz Sinja bili su: dogradonačelnik grada Sinja Snježan Šentija, te članica poglavarstva grada Sinja Anita Štimac Rako, potpredsjednik VAD-a i načelnik općine Hrvace Dinko Bošnjak i tajnik VAD-a Ante Delić. A vrijedni i poznati Sinjanin, Dražen Žanko, nije se štedio prebirajući u svojim pjesmama prošlost «Od stoljeća sedmog» i sve ono lijepo i drago što dolazi iz krajeva «gdje Hrvati dišu».

Fra Luka je govorio o Majci milosti koja je stoljećima okupljala i okuplja svoju djecu gdje god se ona nalaze. Državne granice ne mogu i ne smiju podijeliti vjerni hrvatski puk koji kod svoje Majke osjeća i gradi zajedništvo, kako u Sinju, Bistrici, Trsatu, Aljmašu, Olovu, Međugorju, Chicagu ili bilo kojem drugom hrvatskom svetištu ili župi u domovini ili po svijetu.

U čast stogodišnjoj proslavi Velike Gospe, prigodni vatromet je razveselio okupljeno mnoštvo župljana i prijatelja ove vrlo aktivne i snažne hrvatske župne zajednice u Chicagu, a postaja ABC posvetila joj je dvije i pol minute u svojim glavnim večernjim vijestima.

*Marko Puljić, OFM
Kustos*